

Vad läkarna gör på jobbet

Självklaart ska vården hålla hög kvalitet och vara säker för patienterna. Från politiskt håll ställs särskilda krav på hög produktivitet och kostnadseffektivitet. Universiteten ställer sina krav på handledning av studenter och att det ska finnas tid för forskning. Läkarna själva ställer exempelvis krav på utbildning och fortbildning.

Hälsö- och sjukvård är en viktig fråga för alla medborgare. Detta uppmärksammas särskilt i valtider. Alla etablerade politiska partier är i dag eniga om att fortsätta med en solidariskt finansierad sjukvård. Att läkarna är en viktig och oundgänglig del av sjukvården är helt oomtvistat, men det hindrar inte att många har synpunkter på hur vi bedriver vårt arbete.

De senaste 50 åren har befolkningen ökat från 6 miljoner till 9 miljoner invånare. Samtidigt har läkarkåren nästan femfaldigats. Det innebär att det i dag finns en läkare på omkring 275 invånare, vilket är en förhållandevis hög siffra med internationella mått. Antalet utbildningsplatser har fortsatt att öka. Många svenska studenter läser dessutom utomlands.

Vad gör då alla dessa läkare på sin arbetstid? Frågan dyker upp i debatten med jämna mellanrum, däribland i en ledare i Dagens Nyheter nu i somras. Frågan är fullt berättigad. Tyvärr är svaren som presenteras allt som oftast klena och grovt förenklade, bilden blir missvisande.

För en mer verklighetstrogen beskrivning krävs en grundligare analys av hur läkare skulle kunna använda sin arbetstid mer effektivt. En ofantlig försvinnare av tid inom hälso- och sjukvården är nämligen de alltmer växande administrativa uppgifterna.

Under 1990-talet förändrades arbetsvillkoren i vården märkbart. På grund av rationaliseringar minskade andelen hälso- och sjukvårdspersonal med cirka 15 procent. Vårdbiträden som yrkesgrupp försvann, och antalet läkarsekreterare minskade radikalt. Samtidigt fortsatte antalet läkare och sjuksköterskor att öka.

Detta ledde till att den personal som tidigare sva-

Illustration: Annika Huett

rade för mycket av det administrativa arbetet kraftigt reducerades, eller helt försvann. Följderna lever alltjämt kvar. De flesta verksamheter har i dagsläget svårt att få läkartiden att räcka till, och de flesta läkare känner stor press i arbetet. Det här förklarar till viss del varför läkarna ägnar mindre tid åt direkt patientarbete än tidigare.

Vad som behövs är helt enkelt fler medarbetare som avlastar vårdpersonalen så att exempel-

vis läkare kan använda sin tid till att göra rätt saker. I dag används alltför mycket värdefull läkartid åt administrativa uppgifter som skulle kunna utföras effektivare och smartare av personal utbildad för de arbetsuppgifterna. Och tid med patienterna skulle frigöras för läkarna.

Antalet akutsjukhus har minskat, antalet sängplatser har minskat radikalt. Antalet vårdplatser per invånare är i dag lägst bland OECD:s länder. Utvecklingen har gått för långt. Att leta vårdplatser till patienter spiller i dag orimligt mycket tid från möten med patienter.

Den förenkling och effektivisering av journal-systemen som vi hoppats på med datoriseringen har tyvärr försenats. Många läkare kan vittna om frustration och väntan framför dataskärmen för att få fram efterfrågade uppgifter. Själv ägnade jag över två timmar under ett arbetspass på akuten i förra veckan till att få ett nytt lösenord att fungera.

Visst finns det fortsatt en potential för ökad produktivitet och effektivitet i sjukvården, men då måste ledningen planera utifrån verksamhetens behov. För att kunna effektivisera vården krävs en utvecklad ledning och styrning där fokus växlar från budget- och kostnadsstyrning till en reell verksamhetsstyrning.

Planeringen av verksamheten måste styras utifrån produktionsbehovet. I dag pågår en mängd skilda processer, och de flesta verkar ha svårt att skaffa sig överblick och helhetsansvar.

Slutsatsen måste bli att det finns en tydlig förbättringspotential, där är vi eniga med kritikerna. Men för att förverkliga den måste vi få en bättre styrning av sjukvården utifrån verksamheternas behov. Det skulle ge både ekonomiska vinster, förbättrad arbetsmiljö och tydligare fokus på patienten. ■

»Det skulle ge både ekonomiska vinster, förbättrad arbetsmiljö och tydligare fokus på patienten.«

EVA NILSSON
BÅGENHOLM
ordförande i
Läkarförbundet

Kontaktuppgifter Sveriges läkarförbund:
www.lakarforbundet.se, E-post: info@slf.se
Telefon: 08-790 33 00, Fax: 08-20 57 18
Postadress: Box 5610, 114 86 Stockholm
Besök: Villagatan 5, Stockholm